

Hrvatska tehnička enciklopedija – Portal hrvatske tehničke baštine

Zdenko Jecić

Temeljen na izdanjima Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, prije pet godina pokrenut je projekt *Hrvatske tehničke enciklopedije (HTE)* radi kontinuiranoga prikupljanja i usustavljanja znanja o povijesti i današnjim dosezima tehnike u Hrvatskoj. Povezujući znalce i znanstvenike, koji se bave istraživanjem, umrežujući fragmentirane spoznaje i raznovrsne izvore u cjelovitu sintezu, cilj projekta je pridonijeti stvaranju spoznaje o bogatoj hrvatskoj nacionalnoj tehničkoj baštini, te održivosti znanosti, tehnike, inovacija i industrije u društvenom i kulturnom kontekstu.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (LZMK) pokrenuo je projekt *Hrvatske tehničke enciklopedije* 2014., kada je glavnim urednikom imenovan Zdenko Jecić. Interes Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) i Akademije tehničkih znanosti Hrvatske (HATZ) za uključivanje u ovaj projekt rezultirao je Protokolom o suradnji, potpisanim iste godine.

Rezultati rada na projektu službeno su predstavljani javnosti 10. prosinca 2018., na dan 100. obljetnice odluke o osnivanju Tehničke visoke škole u Zagrebu. Tada je iz tiska izašao 1. svezak *Hrvatske tehničke enciklopedije*, a dovršena je i unaprijeđena mrežna inačica *Hrvatske tehničke enciklopedije – Portal hrvatske tehničke baštine*.

Enciklopedija je oblikovana kao uspojedno tiskano i mrežno (*online*) izdanje, po čemu je jedinstvena na ovim prostorima te predstavlja najistaknutiji primjer novih enciklopedijskih projekata koje, u želji za potpunom tranzicijom u nove medije i za prilagodbom novomu dobu, razvija Leksikografski zavod.

Sva četiri sveska
Hrvatske tehničke
enciklopedije

Svezak 1	Svezak 2	Svezak 3	Svezak 4
brodogradnja	biotehnologija	arhitektura	elektrotehnika
pomorstvo	drvena tehnika	građevinarstvo	energetika
promet	grafička tehnologija	geodezija	informatika
strojarstvo	kemijska tehnologija		mjeriteljstvo
zrakoplovstvo	metalurgija		nuklearna tehnika
	prehrambena tehnologija		računarstvo
	poljoprivredna tehnika		tehnika općenito
	rudarstvo		temeljne tehničke znanosti i prirodoslovlje
	tekstilna tehnologija		
	zaštita okoliša		

Raspodjela područja HTE po svescima

Tiskano izdanje *Hrvatske tehničke enciklopedije*

Tiskano izdanje *Hrvatske tehničke enciklopedije* obuhvaća četiri sveska, od kojih svaki obrađuje jednu zaokruženu tematsku cjelinu. Pri podjeli na cjeline uobzirio se tradicionalni ustroj tehničkoga visokog školstva u Hrvatskoj, točnije Tehničkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, iz kojega su 1956./57. proistekla četiri fakulteta: Arhitektonsko-građevinsko-geodetski, Elektrotehnički, Strojarsko-brodograđevni i Tehnološki fakultet.

Uvjetovana time, kao i pragmatičnim razlozima, raspodjela područja po svescima predviđena je na način prikazan u tablici 1. Svesci će se dovršavati i tiskati jedan za drugim, u pravilnim vremenskim razmacima prilagođenima dinamici suvremenoga doba.

Pojedine teme obrađuju se u makrope-dijskim člancima posvećenima općim tehničkim pojmovima, koji sintetiziraju niz zasebnih pojmova vezanih uz određeno područje. Uz to donose se članci o pojedinim osobama, institucijama, poduzećima, udrugama te časopisima koji su važna sastavnica hrvatske tehničke baštine, a kao poveznica pojedinih pojmova s artefaktima dostupnima javnosti oblikovani su i članci o muzejima u kojima se oni čuvaju. Očekuje se da će sva četiri sveska *Enciklopedije* naposljetku sadržavati oko 4000 članaka, za koje se nastoji da se bogato ilustriraju.

Mrežno izdanje *Hrvatske tehničke enciklopedije – Portal hrvatske tehničke baštine*

Osnovu mrežne pojavnosti projekta čini mrežno izdanje *Hrvatske tehničke enciklopedije* koja zajedno s drugim digitalnim sadržajima vezanima uz istu temu čini *Portal hrvatske tehničke baštine*. Da bi projekt bio dostupan današnjim korisnicima, naviknutima na dohvat bilo koje informacije jednim klikom, od njegovih se početaka razvijala mrežna inačica zasnovana na slobodnom pristupu te zasadama otvorene znanosti i javnoga znanja. Na mrežnim stranicama slobodnoga pristupa članci se objavljuju odmah čim se dovrše. Tako javnost može pratiti

razvoj projekta, pozvana je na suradnju putem priloga, komentara, primjedaba. Svi su članci potpisani i naznačen je datum njihova objavljivanja, odnosno ažuriranja.

Koristeći se blagodatima novih tehnologija te uz obilatu uporabu metapodataka koji prate svaki članak, stvorena je semantička mreža koja omogućuje ekstenzivno unutarnje umrežavanje i povezivanje s vanjskim izvorima poput knjižnica, muzeja, digitalnih zbirki, arhiva videozapisa ili mrežnih stranica posvećenih temi koja se obrađuje u članku. Također, digitalizirano je svih 13 svezaka *Tehničke enciklopedije*, koje se tiskani posljednji svesci mogu naći samo u knjižnicama i antikvarijatima, a predstavljaju sadržajnu dopunu građe koja se obrađuje.

Snalaženje na Portalu hrvatske tehničke baštine moguće je pretraživanjem sadržaja (engl. *searching*) ili pregledavanjem sadržaja (engl. *browsing*) te uz pomoć specifične strukturiranosti i organizacije.

Područja (struke) hijerarhijski su uređena taksonomijska klasifikacija pojedinih dijelova tehnike, nalik stablu znanja, a organizirana su u tri razine (šira područja, područja, uža područja). Kako bi se osiguralo da se svaki obrađeni pojam može razvrstati u neku semantički povezanu skupinu srodnih pojmova, pri sastavljanju taksonomije rukovodilo se hrvatskim Pravilnikom o znanstvenim područjima, poljima i granama, povijesnim i tradicionalnim podjelama tehničkih djelatnosti te praktičnim potrebama enciklopedije.

Kategorije članaka. Prema sadržaju i načinu obradbe članci su podijeljeni u kategorije (opći tehnički pojmovi, osobe, ustanove, poduzeća, muzeji, udruženja, časopisi) i potkategorije (npr. za osobe su to izumitelji,

Članak o automobilu u 1. svesku HTE

znanstvenici, gospodarstvenici i dr.). Tako se omogućuje grupiranje članaka prema strukturi sadržaja i podacima koji se donose, izdvajanje metapodataka, a time i napredno pretraživanje i postavljanje složenih upita.

Dopunski podatci. Na kraju članka donosi se izbor drugih članaka iz *Enciklopedije* koje korisnik može pročitati kao dopunu tekstu (*Vidi još*), izbor iz preporučene literature s bibliografskim referencama (*Što pročitati*), internetske poveznice na relevantne mrežne stranice (*Mrežne poveznice*), poveznice ili bibliografske reference na članke iz drugih zavodskih izdanja (*Iz arhive LZMK-a*) te prijedlozi za obilazak pojedinih artefakata, muzejskih zbirki, spomenika kulturne baštine (*Što posjetiti*).

Infookviri. Uz svaki su članak predviđeni tablični prikazi najvažnijih informacija (infookviri). Njihova je struktura specifična za svaku od

kategorija članaka, a sadrže naslov članka, nosivu ilustraciju, definiciju (kvalifikativ), označene (tagirane) opće podatke o subjektu, kategoriju članka, šire područje, područje i uže područje članka. Podatci iz infookvira ujedno su metapodatci koji omogućuju unutarnje i vanjsko povezivanje, postizanje interoperabilnosti s drugim projektima te postavljanje složenih upita u naprednoj tražilici. ■

INFO
 Hrvatska tehnička enciklopedija: <http://tehnika.lzmk.hr/>
 Kontakt: zdenko.jecic@lzmk.hr